Musicalia 18/2026/1–2
DOI: 10.37520/muscz.2026.008

LUDMILA ŠMÍDOVÁ

Dr. Julius Hůlek, 6 March 1947 – 23 March 2026 (EN)

↑ **Julius Hůlek**
Photo: Lenka Pořízková's archive. / Foto: archiv Lenky Pořízkové.

Julius Hůlek, a musicologist and librarian associated all his life with the Music Department of the National Library of the Czech Republic, was a prominent figure of Czech music journalism and librarianship of the latter half of the 20th century and of the beginning of the 21st. His work combined his roles as a musicologist and librarian with an interest in broader cultural and historical contexts. He worked for many decades at the Music Department of the National Library in Prague, devoting himself at the same time to scholarly writing and music criticism. From 1981 to 1992 and again from 1993 to 1999, he served as Chair of the Czechoslovak Group of IAML (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres). He also served

as IAML Vice President from 1989 to 1991. The first international congress of music librarians to be held in Czechoslovakia was organised in 1991 in Prague under his leadership.

Born on 6 March 1947 in Hradec Králové, he studied musicology at the Faculty of Arts of Charles University in Prague in the 1970s, earning his doctorate in 1977 with a dissertation titled *Slovo a hudba v české barokní pastorele. Adam Václav Michna z Otradovic a Václav Karel Holan Rovenský* (Word and Music in the Czech Baroque Pastoral: Adam Václav Michna of Otradovice and Václav Karel Holan Rovenský). By choosing this subject, he demonstrated his interest in older Czech musical culture and its literary and religious context, an interest he pursued throughout his later work and which resulted in, among other things, a scholarly study accompanying the facsimile edition of Adam Václav Michna of Otradovice's *Loutna česká*.

After completing his university studies, he joined the Music Department of the National Library in Prague, where he worked from the late 1970s until the end of 2022, serving as department head from 1989 to 1998. His work encompassed music documentation, bibliography, and cataloguing. He contributed to the preparation of specialist inventories and catalogues serving music scholars and librarians, among other things as a co-author of *Výběrová bibliografie literatury o hudebním knihovnictví, hudební dokumentaci a audiovizuálních prostředcích v knihovnách 1945–1981* (Selective Bibliography of Literature on Music Librarianship, Music Documentation, and Audiovisual Media in Libraries, 1945–1981). During his involvement with IAML, he was particularly interested in the development of public music library services.

He remained in contact with the Music Department of the National Library of the Czech Republic in Prague even after his formal employment there had ended. Late last year, he actively participated in an international colloquium organised to commemorate the 60th anniversary of the founding of the Union Music Catalogue, an integral part of the library's activities. He was also the author of the retrospective contribution *Souborný hudební katalog a my: vzájemné provázení a provázání* (The Union Music Catalogue and Us: A Shared Journey and Interconnectedness), available online: https://iaml.cz/studie-a-prezentace/

Alongside his library work, he was also an active writer, authoring articles, reviews, and studies for scholarly music journals, and especially for *Hudební rozhledy* and other cultural periodicals (in recent years, for example, his writings were published on the culture website *KlasikaPlus.cz*). His texts focused on concert life, chamber music, historically informed interpretation, and Czech musical tradition. Alongside his scholarly writing, he also prepared programme notes for recordings, including the accompanying text for Johann Joachim Quantz's *Sonatas* (Musica Gaudeans, Oliverius Records, 1995).

Julius Hůlek's interests extended well beyond music and musicology. In particular, he turned his attention to the legacy of the writer, artist, and mystic Josef Váchal. He wrote extensively on Váchal's work and was also the author of the afterword, *The Return of Josef Váchal*, to the 1990 edition of Váchal's *Krvavý roman* (The Bloody Novel), published by Paseka. In his afterword, Dr Hůlek analysed Váchal's highly personal aesthetics. In his scholarly writing and public appearances, Dr Hůlek particularly valued Váchal's distinctive "amateurism" and independent cultural work. Together with Vítězslav Čížek and Jiří Kaše, he was also one of the founders of "Řimsology" and the Anti-Alcohol Society of Dr Řimsa, both inspired by Váchal's work. In their spirit, he wrote a number of texts characterised by intellectual humour.

↑ **Julius Hůlek, Ludmila Šmídová, and Zuzana Petrášková** at the opening ceremony of the exhibition "For 100 Years, We've Been Musical" / **Julius Hůlek, Ludmila Šmídová a Zuzana Petrášková** na vernisáži výstavy „100 let jsme hudební"
Prague, National Library of the Czech Republic, 8 Nov. 2023. / Praha, Národní knihovna ČR, 8. listopadu 2023. Photo by / Foto: NK ČR.

Julius Hůlek died on 23 March 2026. He is remembered in the scholarly community as a respected musicologist, an expert on musical sources, and a cultured writer on music who helped shape Czech musical and library culture for decades.

Over the course of his long career, Julius Hůlek came to know many colleagues and worked closely with a number of them, whether over many years or on individual occasions. Alongside personal recollections, memories of many professional encounters have also survived, some of which we have decided to publish here.

Both fateful and everyday encounters with Julius Hůlek

I think it is safe to say that Julius Hůlek was a living legend, yet a man of few words, even for those of us musicology students and apprentices who have had chances to meet strong personalities and great orators. I certainly was not among those who encountered him on a daily basis and knew him well enough that, if such a thing were even possible, he might eventually have come to seem ordinary to them.

From my student days onwards, I would see him in the library, gradually associating his silhouette with his texts, always brilliant and unusually inspiring, and later also with the heroic tales told by older colleagues. The mysterious polymath and uncrowned king of various fields of human endeavour became the object of ever-growing curiosity. It was known that Julius Hůlek inhabited the dim recesses of the historic Clementinum. For us, students a generation younger, he was initially something like a rare creature described only vaguely by intrepid native hunters; later, he rose to the status of an Olympian deity whose oracle one could consult. The first time I screwed up the courage to approach him with a problem, he received me cordially, but the question I had brought clearly did not particularly interest him. The next time, things took a serious turn. In 2000, with the 400th anniversary of the birth of Adam Michna of Otradovice approaching (at least according to the still uncertain dating), we decided, with a group of patriots from Jindřichův Hradec, in a fit of youthful recklessness, to organise a conference (interdisciplinary and international, of course) at the place where the great South Bohemian composer was born and worked. By the turn of the millennium, enthusiasm for recovering the silenced layers of the past was still running high. "Interdisciplinarity" had already become a fashionable term, freely bandied about in public discourse, but in practice each discipline—and sometimes each individual scholar—still tended to gnaw away at its own bone in its own corner. The key to making the whole undertaking worthwhile was to interest the co-editor of *Loutna česká*, win him over to the cause, and get him to the site. To this day, I do not know how my elder colleagues managed to do it. I even witnessed the sight of an elegantly dressed gentleman turning up in Jindřichův Hradec, carrying an umbrella and wearing a perfectly fitting suit instead of his customary library sweater, as if he had been born or reincarnated in it. The real Dr Hůlek, ordinarily disguised at the Clementinum in everyday clothes to protect his secret identity, was now revealed, regally entertaining select company in several languages and setting the tone in discussions and behind the scenes. With his charm, he took the sting out of many potentially tragic misunderstandings, turning them into perfect accord. From then on, we knew each other, so to speak, and would meet on occasions both more and less significant.

There is one encounter that can neither be forgotten nor, perhaps, recounted in any intelligible way. His peers were known to refer to him as Jules. Certain similarities between him and the founding father of science fiction were obvious enough. During a summer stopover in Prague, I boarded the Metro with my eyes buried in *Mathias Sandorf*, my face thus concealed from view by the distinctive cover of a Verne novel. I had just reached a crucial point in the story, an especially dramatic moment when it is revealed that one of the heroes has not died but has instead been hypnotised, when I suddenly had the intense feeling that someone was watching me. My hand snapped the book shut, and I found myself looking at

Jules's all-knowing eye from close up. From then on, we greeted each other more warmly.

We will be returning to Dr Hůlek's writings for a long time to come. Of particular note among them is his study accompanying the edition of Michna's *Loutna česká*, published in the Year of Czech Music 1984. At the time, it was truly a piece of world-class scholarship. Dr Hůlek's breadth of perspective and gift for expression are well illustrated by a quotation in which he argues for a certain mystery in the discrepancy between the musical rhythm of songs and the declamation of the sung words in the work of earlier Czech poets. Generations had already debated this problem, producing many an apt formulation in the process. A certain poet once summed it up as follows: "*The syllables simply crowded into the line, like sheep into a pen; no one cared how they arranged themselves there*."[1] Dr Hůlek not only saw more deeply into this principle and understood it, but also vindicated it (or at least found something positive in the state of affairs), describing it in an apt and elevated style: "*From stanza to stanza, the unstable and variable rhythm of the language encounters a stable musical rhythm, producing a build-up and easing of tension. Its varying intensity, together with changes in the semantic content of the text, contributes to the semantic dynamics of the song text. In this sense, we consider the song's underlying compositional structure, within which the changing musical declamation is a kind of through-composed treatment of linguistic and musical rhythmic elements. In the compositional structure of Michna's songs, we consider changes in musical declamation which, together with the emergence, intensification, and easing of musical-declamatory tension within individual stanzas, create their distinctive vocal dramatic quality.*"[2] No one has put it better to this day. Julius Hůlek possessed the extraordinary charisma of a librarian who had an insight into complex systems and the ways in which they might be rendered more intelligible, as well as that of an interdisciplinary scholar of wide-ranging erudition and of a far-sighted writer on music. He carried out all these activities, and doubtless many others of which the casual observer had not the slightest inkling, to a high standard. Every such individual contributes to the diversity of their field and thereby to its resilience. Who can take his place?

Tomáš Slavický

Remembering Julius Hůlek and *Loutna česká…*

After graduating from the Department of Musicology in Prague, I went to work in 1980 as a librarian in the Music Department of the State Scientific Library in

1 ZAPLETAL, Vojtěch: K úpravě nových kancionálů, *Cyril*, vol. 71, 1946, nos. 1–2, p. 23.

2 HŮLEK, Julius: Michnova Loutna česká známá i neznámá. In: *Adam Michna z Otradovic: Loutna česká*, ed. Martin Horyna. České Budějovice: Státní vědecká knihovna v Českých Budějovicích – Jihočeské nakladatelství, pp. 1–17, here pp. 12–13.

České Budějovice (now the South Bohemian Scientific Library). Originally, I had imagined my future differently, but the reality of the 1970s cured me of my youthful naivety, and in the end I had no regrets. Following the "vetting" of the time, a whole number of intelligent people about a generation older than me found refuge there; once I had fulfilled my duties at work, I was at least able, in odd moments, to devote myself to my scholarly interests, which, thanks to the opportunity to work with the collection of the Vyšší Brod Monastery Library, administered by the library, I was able to broaden from Renaissance polyphony to include the music and music theory of the Middle Ages as well.

The specialisation of my workplace also led to cooperation with the music departments of other libraries within the Czechoslovak Group of IAML, which gave me the opportunity to meet fellow librarians from the National Library in Prague (then the State Library of the Czechoslovak Socialist Republic) and other libraries. At one such gathering at the National Library in 1982 or 1983, I mentioned to Jitřenka Pešková that at work I had been offered the opportunity to publish something for the Year of Czech Music 1984. Without hesitation, she said, "*Publish Michna's Loutna česká*!" Later, she tried to talk me out of it, but by then I had made up my mind.

By then, I undoubtedly already knew Julius, but we began working together more closely when he offered to take part in preparing the edition. For him, it was a chance to make use of material from his own thesis on Czech declamation in Michna's and Holan's songs. I also associate with this his preparation of full scores from the surviving individual parts of Holan's Christmas songs, which opened up a world of music to me that I had not previously known. I think I was not alone in this, and that they also played a part in the beginnings of Pavel Klikar's ensemble Musica Antiqua Praha.

The proposal to publish *Loutna česká* as a facsimile of the unique copy held by the Soběslav Museum, together with my transcription and Julius's study, was approved, and everything proceeded quite smoothly until the moment when the only thing missing for the book to go to press was Julius's text. For the benefit of younger readers, I should explain that I had to write out the music for printing myself on tracing paper; the skilled graphic artist Petr Palma then added the text beneath the notes. The publication of the Czech Baroque text required consultation, particularly with Jaroslav Kolár, who completely revised my marking of vowel length; I discussed the musical edition with Jaroslav Bužga, but relied more on my own study of Michna's other songs and on my own approach to the transcription. The preparation took me about a year, during which, for roughly six months, I curtailed all my other activities, including performing with my vocal ensemble.

With only about a week left before the manuscript was due, I had resigned myself to having to write something myself on the fly. But at the last minute, Julius came to see me at the library in České Budějovice, with his text written on little slips

of paper, perhaps still revising it on the way. At 6 p.m. we closed the Music Department, waited until everyone had left, shuttered the windows, and, following Julius's dictation, I typed up the contents of the slips of paper. I no longer remember how long it took; we ended up locked in the library for the rest of the night, sleeping there until morning. The next day, I handed in the text and, fortunately, did not have to write anything else.

↑ **Julius Hůlek with friends and colleagues** at a concert in the Italian Chapel on 5 Nov. 2023 / **Julius Hůlek s přáteli a kolegy** na koncertu ve Vlašské kapli 5. listopadu 2023
Photo: Martin Horyna's archive. / Foto: archiv Martina Horyny.

The book was published by the State Scientific Library in České Budějovice in cooperation with Jihočeské nakladatelství, a publishing house. Jiří Müller gave the book its graphic form; he was also the creator of beautiful prints, with a lifelong passion for giving visual expression to the poetry of František Halas. Jiří's French wife Colette had difficulty getting a job during those years, but she also found employment at the library, and she became my colleague for ten years and a benevolent presence in the department. Pavel Pokorný supplied us with Michna's seal and signature, presumably thanks to his acquaintance with Julius. Everyone involved was probably quite pleasantly surprised at the time that publishing such a gem of sacred poetry and music met with no insurmountable obstacles.

Afterwards, Julius and I never again worked together as editors on a joint project, but we saw each other regularly at the National Library until I changed jobs in 2000. Even so, I continued to encounter him until recently, both as a kind reviewer, especially at concerts in Český Krumlov, and as an audience member at occasional concerts by my ensemble Dyškanti, back then in the Mirror Chapel and, in recent years, in the Italian Chapel at Prague's Clementinum.

PS: From the concert at the Italian Chapel on 5 November 2023, he sent me a beautiful photograph worthy of a Baroque painter. In the centre, beneath the chapel's dome, Julius and Jan Kouba are deep in conversation, with a shaft of sunlight falling on them from above; Igor Tausinger and I look on from either side.

Martin Horyna

Barrique

Around 2001, when Honza Kachlík was organising a conference on Adam Michna in Jindřichův Hradec, we used the nickname "Barrique" for Julius in our conversations with colleagues from the Institute of Musicology of the Czech Academy of Sciences. I admit that we meant it ironically at the time, but in retrospect it was actually a remarkably apt nickname: Julius Hůlek was a superb speaker, both thoughtful and entertaining at social gatherings, while his talks also had a certain fullness and depth, comparable to the mildly spicy yet smooth—and in any case complex—aroma imparted to wine by ageing in an oak barrel. He kindly read a few of my early attempts at writing, and he offered concise and pointed comments on my reports and reviews. Among other things, he taught me always to sign my manuscripts and not to leave such an important part of the text to the editors, as I was rather blithely doing at the time.

Nearly a quarter of a century later, at a Christmas party in the Music Department of the National Library, a few friends and I, wearing sailors' shirts, sang several four-part arrangements of Czech tramp songs about the sea and sailors, which we happened to have been rehearsing for another purpose at the time. He absolutely blossomed, recalling how he and his friends used to roast a goose while listening to recordings of Kocourkovští učitelé (a Czech comic musical ensemble), and in his New Year's greeting he thanked me once again "*for the stylistically appropriate reminder, and for bringing back memories of childhood with the Settleři and Kocourkovští učitelé at just the right time*". I am glad we managed it in time, and I hope that he can now enjoy them directly.

Václav Kapsa

Anyone who had the opportunity to get to know Dr Hůlek more closely will undoubtedly confirm what a remarkable person he was. From the very first encounter, one could discern his calm nature and distinctive, cultivated manner of expression, which, in a longer conversation, was characterised by richness of language and a penchant for subtle, intellectual humour tinged with irony. I had the opportunity to know Julius Hůlek personally in several of his professional capacities—as a musicologist, music writer, and librarian—and it is from the latter perspective that I would like to remember him briefly.

For nearly a quarter century, we were colleagues at the Music Department of the National Library, where I repeatedly had the opportunity to appreciate the breadth of his specialist knowledge and his editorial skills. Virtually every substantial text produced in the Music Department, whether for an exhibition or a book publication, was sent to Dr Hůlek for review before being submitted to the publisher. He almost always spotted typos that had escaped everyone's notice, and

would often suggest stylistic changes. He did so with an innate kindness that was equally evident in his dealings with readers and visitors to the Music Department.

As every librarian knows, specialised departments in particular attract a whole range of "aficionados": readers passionately devoted to a particular field, whose scholarly enthusiasm is sometimes accompanied by a greater or lesser degree of eccentricity or oddness (or perhaps simply by a pronounced introversion). Not all readers can find the title they are looking for in the catalogue, nor can all explain what they actually need; some find it difficult to accept that the library does not hold the title, while others arrive already frustrated by something else or simply in need of someone to complain to, and so on. Dr Hůlek could deal with all kinds of people like that—something I greatly admired. In such situations, his inner calm and patience were invaluable, as he could deal with virtually any kind of reader, help them, or at least calm them down. For many decades, Dr Hůlek thus helped shape the "climate" of the Music Department, making it a place of high professional standards and a welcoming environment for readers.

Marc Niubó

When did I come to know Julius? (The reason for addressing him by his first name will become clear in the lines that follow.) It was right at the entrance examinations for the Department of History and Music History at the Faculty of Arts of Charles University, as the enticing subject was then called; today it is known as Musicology. From 1967 onwards, we met regularly throughout my studies, and in the 1980s we also became colleagues in the Music Department of the National Library (the State Library in those days). I can therefore say, without exaggeration, that we spent our entire professional lives working alongside each other. After such a long time, there are countless memories. The earliest, of course, is of meeting him for the first time in the basement of the building on Břehová Street, which housed the department at the time. Nervous applicants were there going over in their minds everything they had prepared for the examinations, while warming up on the available pianos with varying degrees of musical competence. The entrance examinations included not only ear training and other music-theoretical subjects, but also piano playing. Among the prospective musicology students was a handsome young man in a light-coloured jacket, a guitar tucked under his arm. That was Mr Hůlek, whom we did not yet know on a first-name basis as Julius or "Julek". With the characteristic self-assurance that was so typical of him, he walked into the examination room with his guitar. To this day, I have no idea how the professors on the panel took this change of instrument, or whether they actually let him play the guitar for them; we never discussed it. But the panel at the audition had no difficulty recognising Julius's musicality and his love of music history. He did not play the piano, and he continued to refuse to play it, yet throughout his life, the instrument he so dreaded appeared again and again in the numerous reviews

he diligently wrote; Julek was able to write about piano playing with authority, understanding and critical detachment.

Although most of my other memories are purely work-related, usually connected with the Union Music Catalogue, they are often humorous because Julius was not only well educated but also witty and perceptive. For example, when reviewing records submitted for inclusion in the catalogue, we amused ourselves with bizarre transcriptions of *Kurrent* and other types of handwritten script. Legendary among them was *Tanec prasák od Pazandáka*; this was the title and authorship assigned by an unknowledgeable cataloguer to a composition by Karel Komzák. This sent Julek into irresistible fits of raucous laughter. What followed was the florid storytelling so characteristic of him, recounting similar mistakes and misunderstandings. In fact, when Julius gave a lively account of some particular anecdote, we very often found ourselves straying from the original subject into history, aesthetics, musicology, and his other beloved fields of study.

Another recollection reveals his brilliant speed-reading ability and his love of literature: we were summoned to the National Library's repositories outside Prague, where many duplicate volumes of Czech and foreign editions of various kinds of literature were stored, and were tasked with sorting through them and selecting what was to be kept and what would be offered to other institutions. Two or three staff members from each department of the library were invited to join the "work detail". Julius was among them. Because he had truly mastered speed-reading, he could sort the books at lightning speed, but when a book caught his interest, he was unable to tear himself away from it. Fortunately, the colleague who checked whether the expected number of books had been sorted each day was understanding of Julius's interest, although she lovingly chided him for it.

He also put his considerable verbal skills to good use in the editorial work on titles being prepared for publication by the Music Department. Communicating with authors has always required a great deal of patience, and things were no different in the past, but thanks to his knowledge and broad outlook, Julek was able to establish a creative rapport with authors, which was always to the benefit of the work being prepared for publication.

So what was Julius like? Always his own man, he was original and inspiring, with a highly individual sense of humour, precise in his expression, and with an endless supply of subjects and ideas that reached far beyond his original field of study. His personality is bound up with so many memories, and I regret that there will be no more.

Zuzana Petrášková

Musicalia 18/2026/1–2
DOI: 10.37520/muscz.2026.008

LUDMILA ŠMÍDOVÁ

PhDr. Julius Hůlek, 6. března 1947 – 23. března 2026 (CZ)

↑ **Julius Hůlek at the Colloquium for the 60th Anniversary of the Founding of the Union Music Catalogue / Julius Hůlek na Kolokviu k 60. výročí založení Souborného hudebního katalogu** Prague, Music Department of the National Library of the Czech Republic, 28 Nov. 2025. / Praha, Hudební oddělení Národní knihovny ČR, 28. listopadu 2025. Photo by / Foto: Marek Šedivý.

Julius Hůlek, muzikolog a knihovník celoživotně spjatý s Hudebním oddělením Národní knihovny České republiky, patří k výrazným osobnostem české hudební publicistiky a hudebního knihovnictví druhé poloviny 20. a počátku 21. století. Jeho práce spojovala muzikologii, knihovnictví a zájem o širší kulturně-historické souvislosti. Dlouhá desetiletí působil v Hudebním oddělení Národní knihovny v Praze, zároveň se věnoval odborné publicistice a hudební kritice. V letech 1981–1992 a 1993–1999 působil jako předseda ČNS IAML (tehdy Československé skupiny IAML – Mezinárodní asociace hudebních knihoven, archivů a dokumentačních center), zastával rovněž funkci viceprezidenta mezinárodního výboru IAML (v letech 1989–1991). Pod jeho vedením byl v Praze v roce 1991 zorganizován první mezinárodní kongres hudebních knihovníků na území Československa.

Narodil se 6. března 1947 v Hradci Králové. V sedmdesátých letech vystudoval hudební vědu na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze – doktorský titul získal obhajobou práce *Slovo a hudba v české barokní pastorele. Adam Václav Michna z Otradovic a Václav Karel Holan Rovenský* (1977). Tímto tématem se přihlásil k zájmu o starší českou hudební kulturu a její literární i duchovní kontext, jejž rozvíjel i později a z něhož vzešla například odborná studie provázející faksimilovou edici *Loutny české* Adama Václava Michny z Otradovic.

Po absolvování univerzity nastoupil do Hudebního oddělení Národní knihovny v Praze, kde působil od konce sedmdesátých let až do konce roku 2022, přičemž v letech 1989–1998 stál v jeho čele. Zabýval se hudební dokumentací, bibliografií a katalogizační činností. Podílel se na přípravě odborných soupisů a katalogů, které sloužily hudebním badatelům i knihovníkům (mimo jiné jako spoluautor publikace *Výběrová bibliografie literatury o hudebním knihovnictví, hudební dokumentaci a audiovizuálních prostředcích v knihovnách 1945–1981*). V rámci svého působení v Asociaci hudebních knihovníků IAML se zajímal především o rozvoj veřejného hudebního knihovnictví.

S Hudebním oddělením Národní knihovny ČR zůstal v kontaktu i po odchodu z oficiálního pracovního poměru. Na sklonku loňského roku se aktivně zúčastnil mezinárodního kolokvia, organizovaného k připomínce 60. výročí založení Souborného hudebního katalogu, který je nedílnou součástí činností knihovny (autor vzpomínkového příspěvku *Souborný hudební katalog a my: vzájemné provázení a provázání*, dostupné online: https://iaml.cz/studie-a-prezentace/).

Vedle knihovnické práce se intenzivně věnoval rovněž publicistice. Psal články, recenze a studie pro odborné hudební časopisy, zejména pro *Hudební rozhledy* a další kulturní periodika (v posledních letech publikoval například na internetovém kulturním portálu *KlasikaPlus.cz*). Jeho texty se soustřeďovaly na koncertní život, komorní hudbu, historicky poučenou interpretaci i českou hudební tradici. Vedle odborných textů připravoval i komentáře k hudebním nahrávkám – například průvodní text k nahrávce sonát Johanna Joachima Quantze (Johann Joachim Quantz: *Sonatas*, Musica Gaudeans, Oliverius Records 1995).

Záběr Julia Hůlka výrazně přesahoval hudební a muzikologický rámec. Svoji pozornost obracel zejména k odkazu spisovatele, výtvarníka a mystika Josefa Váchala. Zabýval se interpretací jeho díla a je rovněž autorem doslovu *Návrat Josefa Váchala* k vydání Váchalova *Krvavého románu* (Paseka, 1990), v němž analyzoval Váchalovu osobitou estetiku. Ve studiích i veřejných vystoupeních oceňoval především Váchalův osobitý „amateurismus" a nezávislou kulturní tvorbu. Společně s Vítězslavem Čížkem a Jiřím Kašem stál rovněž u zrodu tzv. „Řimsologie" a Protialkoholní společnosti doktora Řimsy, navazující na Váchalovo dílo, a v jejich duchu sepsal vícero textů vyznačujících se intelektuálním humorem.

Julius Hůlek zemřel dne 23. března 2026. V odborném prostředí zůstává připomínán jako respektovaný muzikolog, znalec hudebních pramenů a kultivovaný

hudební publicista, který po desetiletí spoluutvářel českou hudební a knihovnickou kulturu.

Julius Hůlek poznal během své celoživotní kariéry řadu kolegů a s mnohými z nich intenzivně, ať již dlouhodobě, nebo jednorázově, pracoval. Kromě osobních vzpomínek tak zůstalo i mnoho profesních, z nichž některé jsme se rozhodli uveřejnit.

Osudová i prozaická setkání s Juliem Hůlkem

Snad nikoho neurazím, když přiznám, že Julius Hůlek byl už za svého života legendou, přestože neměl zapotřebí plýtvat slovy. A to i pro nás, studenty a elévy hudební vědy, kteří měli příležitost zažít silné osobnosti a velké rétory. Rozhodně jsem nepatřil k těm, kdo se s ním denně potkávali, dobře jej znali, a mohl jim tedy – bylo-li to vůbec možné – časem zevšednět. Od studentských let jsem jej vídával v knihovně a jeho siluetu si postupně propojoval s jeho texty, vždy brilantními a nezvykle inspirativními, posléze také s naslouchání bohatýrským vyprávěním starších kolegů. Záhadný polyhistor a nekorunovaný král rozmanitých oborů lidské činnosti se stal předmětem stále rostoucí zvědavosti. O Juliu Hůlkovi se vědělo, že obývá šerá zákoutí památného Klementina. Pro nás, o generaci mladší studující, byl zpočátku čímsi jako vzácným tvorem neurčitě popisovaným odvážnými domorodými lovci, později vystoupal do role olympského božstva, u něhož bylo možné si vyžádat orákulum. Když jsem se poprvé odvážil vyhledat jej s nějakým problémem, byl jsem přijat vlídně, ale přinesená otázka zjevně nijak zvlášť nezaujala. Příště už šlo do tuhého. V roce 2000 se blížilo, samozřejmě dodnes hypotetické, čtyřsetleté jubileum Adama Michny z Otradovic. V mladické nerozvážnosti jsme se rozhodli se skupinou jindřichohradeckých patriotů, že v rodišti a působišti jihočeského velikána zorganizujeme konferenci, samozřejmě mezioborovou a mezinárodní. Dnes už je nutné dodat, že na onom přelomu tisíciletí ještě silně rezonovalo nadšení pro obnovu umlčovaných vrstev paměti, slovo interdisciplinarita se už s oblibou veřejně bralo nadarmo, ovšem ve skutečnosti si ještě každý obor, někdy i každý badatel ohlodával svou kost ve svém koutě. Klíčem k smysluplnosti celého podniku bylo zaujmout spolueditora *Loutny české*, získat jej pro věc a dopravit na místo. Jak se to starším kolegům podařilo, nevím dodnes. Byl jsem svědkem až toho, že se v Jindřichově Hradci zjevil elegán s parapletem, místo knihovnického svetru perfektně padnoucí oblek, jako by se v něm už narodil nebo reinkarnoval. Tento pravý Hůlek, jehož všední nebo snad ochranný převlek jsme mohli potkávat v Klementinu, následně královsky bavil vybranou společnost v několika světových jazycích, udával tón v diskusích i kuloárech. Svým šarmem otupoval ostří mnohých tragických nedorozumění a měnil je v dokonalou shodu. Od té doby jsme se, dá-li se to tak říci, znali, a potkávali se při více i méně významných příležitostech.

Jedno setkání nelze zapomenout a snad ani srozumitelně vyprávět. Že mu jeho vrstevníci říkali Jules, to se vědělo. Určité vazby na praotce vědeckofantastické literatury byly nabíledni. Při jakési letní zastávce v Praze jsem nastoupil do vozu metra se zrakem pohrouženým do Matyáše Sandorfa, zvenku tedy zakryt charakteristickou obálkou verneovky. Zrovna jsem se dostal k uzlovému bodu příběhu, kde se v obzvláště dramatické chvíli vyjeví, že jeden z hrdinů nezemřel, nýbrž byl zhypnotizován, když jsem dostal intenzivní pocit, že mě někdo pozoruje. Ruka sklapla knihu a já jsem zblízka pohlédl do vševědoucího zraku Julesova. Od té chvíle jsme se zdravili srdečněji.

K Hůlkovým textům se budeme ještě dlouho vracet. Za zvláštní připomínku mezi nimi stojí studie v edici Michnovy *Loutny české*, vydané v Roce české hudby 1984, tehdy na zcela světové úrovni. Hůlkův nadhled a umění formulovat může dobře doložit jeden citát, obhajující určité mystérium nesouladu mezi hudebním rytmem písní a deklamací zpívaného slova u starších českých básníků. Nad tímto problémem už diskutovaly generace a padlo přitom mnoho trefných definic. Jistý básník jej kdysi shrnul: „*Slabiky vehnaly se prostě do řádku, – jako ovečky do ohrady; jak se tam srovnaly, o to se nikdo nestaral*“.[1] Hůlek tento princip nejen hlouběji nahlédl a pochopil, ale i obhájil, – nebo alespoň našel v daném stavu věcí nějaké pozitivum, – a popsal jej výstižným a vysokým stylem: „*Nestabilní a proměnlivý jazykový rytmus se od strofy ke strofě setkává se stabilním rytmem hudebním, čímž dochází k růstu a zmírňování napětí, jehož proměnlivá intenzita – spolu s proměnami významové stránky textu – je účastna na významové dynamice písňového textu. V tomto smyslu uvažujeme o kompozičním půdorysu písně, v jehož kontextu je měnící se hudební deklamace jakýmsi prokomponováním rytmických prvků jazykových i hudebních. U kompozičního půdorysu Michnových písní uvažujeme o hudebně deklamačních proměnách, které v součinnosti se vznikem, narůstáním a zmírňováním hudebně deklamačního napětí v rámci jednotlivých strof budují jejich zvláštní vokální dramatismus.*“[2] Doposud to snad nikdo nevyjádřil lépe. Julius Hůlek měl mimořádné charisma knihovníka vládnoucího vhledem do složitých systémů a způsobů jejich zpřehledňování, zároveň i mezioborově sečtělého badatele a jasnozřivého publicisty. Všechny tyto činnosti, a jistě i další, o nichž neměl sváteční pozorovatel ani ponětí, zvládal na vysoké úrovni. Každá taková osobnost přispívá k rozmanitosti a tím i odolnosti oboru. Kdo na jeho místo?

Tomáš Slavický

1 ZAPLETAL, Vojtěch: K úpravě nových kancionálů, *Cyril*, roč. 71, 1946, č. 1–2, s. 23.

2 HŮLEK, Julius: Michnova Loutna česká známá i neznámá. In: *Adam Michna z Otradovic: Loutna česká*, ed. Martin Horyna. České Budějovice: Státní vědecká knihovna v Českých Budějovicích – Jihočeské nakladatelství, s. 1–17, zde s. 12–13.

Vzpomínka na Julka Hůlka a *Loutnu českou…*

V roce 1980 jsem po absolvování studia na pražské katedře hudební vědy nastoupil jako knihovník do hudebního oddělení Státní vědecké knihovny v Českých Budějovicích (dnes Jihočeská vědecká knihovna). Původně jsem měl jinou představu o své budoucnosti, ale realita sedmdesátých let mě vyléčila z mladické naivity, a nakonec jsem ničeho nelitoval. Po tehdejších „prověrkách" zde našla útočiště celá řada zhruba o generaci starších inteligentních lidí; když jsem si splnil své pracovní povinnosti, mohl jsem se alespoň po chvilkách věnovat svým odborným zájmům. Ty jsem si díky možnosti pracovat s fondem vyšebrodské klášterní knihovny, kterou knihovna spravovala, rozšířil od renesanční polyfonie i o hudbu a hudební teorii středověku.

Ze zaměření mého pracoviště vyplynula i spolupráce s dalšími hudebními odděleními knihoven na půdě Československé skupiny IAML a díky tomu jsem se mohl vídat s kolegy knihovníky z pražské Národní knihovny (tehdy Státní knihovna ČSR) i dalších knihoven. Na jednom takovém setkání v Národní knihovně v roce 1982 nebo 1983 jsem před Jitřenkou Peškovou nadhodil, že mi v práci nabídli možnost vydat něco k Roku české hudby 1984. Bez váhání mi řekla: „*Vydejte Michnovu Loutnu českou!*" Později mi to spíš rozmlouvala, ale já už jsem se toho nepustil.

S Julkem už jsem se tehdy bezpochyby znal, ale užší spolupráci jsme navázali právě s jeho nabídkou se na edici podílet. Pro něj to byla šance využít materiál vlastní diplomové práce věnované české deklamaci v Michnových a Holanových písních. Mám s tím spojené i jeho spartace Holanových vánočních písní, jež mi otvíraly hudební svět, který jsem neznal. Myslím, že jsem v tom nebyl sám a že posloužily i začátkům souboru Musica Antiqua Praha Pavla Klikara.

Nápad s vydáním *Loutny české* v podobě faksimile unikátního výtisku ze soběslavského muzea, mojí transkripce a Julkovy studie prošel, vše probíhalo celkem hladce až do chvíle, kdy chyběl jen ten Julkův text a kniha měla jít do tiskárny. Pro později narozené – předlohu pro tisk not jsem si musel napsat sám na pauzák, jen šikovný grafik Petr Palma mi pod noty napsal text. Edice českého barokního textu se neobešla bez konzultací, zejména s Jaroslavem Kolárem, který mi kompletně zrevidoval zachycení kvantity samohlásek; edici hudby jsem si probíral s Jaroslavem Bužgou, ale víc jsem se spoléhal na samostudium jiných Michnových písní a vlastní pojetí transkripce. Příprava mi zabrala asi rok, z toho asi na půlrok jsem omezil všechny jiné aktivity včetně koncertní činnosti vokálního souboru.

Když zbýval asi týden do odevzdání rukopisu, byl jsem smířen, že budu muset něco narychlo napsat sám. Julek ale na poslední chvíli přijel za mnou do knihovny v Českých Budějovicích, text měl na malých lístcích papíru, možná ho ještě cestou upravoval. V 18 hodin jsem zavřel hudební oddělení, počkali jsme, až všichni odejdou, zatemnili jsme okna a podle Julkova diktátu jsem přepisoval

↑ **Annual meeting of the Czechoslovak Group of IAML** at the District Library in Písek in 1985 / **Výroční zasedání Československé skupiny IAML** v Okresní knihovně v Písku v roce 1985
From the left: Jana Jiráková (Czech Radio, IAML Treasurer), Jitřenka Pešková (State Library of the Czechoslovak Socialist Republic – now the National Library of the Czech Republic), ???, Blanka Červinková (Prague Municipal Library), Julius Hůlek (State Library of the Czechoslovak Socialist Republic – now the National Library of the Czech Republic), Olga Mojžíšová, Martin Horyna, ???, Milan Vokroj (District Library in Písek). / Zleva: Jana Jiráková (ČRo, pokladník IAML), Jitřenka Pešková (Státní knihovna ČSSR – nyní Národní knihovna ČR), Juraj Alner, Blanka Červinková (Městská knihovna v Praze), Julius Hůlek (Státní knihovna ČSSR – nyní Národní knihovna ČR), Olga Mojžíšová, Martin Horyna, ???, Milan Vokroj (Okresní knihovna v Písku)
Photograph: Martin Horyna's archive. / Foto: archiv Martina Horyny.

obsah lístků na stroji. Jak dlouho to trvalo, už si nepamatuji, zbytek noci jsme dospali zamčeni v knihovně. Druhý den jsem text odevzdal a už jsem naštěstí nic dalšího psát nemusel.

Knihu vydala Státní vědecká knihovna v Českých Budějovicích ve spolupráci s Jihočeským nakladatelstvím. Grafickou podobu jí vtiskl Jiří Müller, jinak autor krásných grafických listů s celoživotní vášní pro výtvarné vyjádření poezie Františka Halase. Jiřího francouzská manželka Colette hledala v těch letech těžko zaměstnání, ale našla ho také v knihovně a na deset let se stala mou kolegyní a dobrou duší hudebního oddělení. Michnovu pečeť a podpis nám poskytl Pavel Pokorný, jistě ze známosti s Julkem. Všichni zúčastnění asi byli tehdy docela mile překvapeni, že vydat takovou perlu duchovní poezie a hudby nenarazilo na žádný nepřekonatelný odpor.

Jako editoři už jsme se s Julkem později nikdy nesešli nad společným dílem, ale pravidelně jsme se vídali na půdě Národní knihovny, než jsem v roce 2000 změnil zaměstnání. I pak jsem ho ale potkával až do nedávna v roli laskavého recenzenta, zejména na koncertech v Českém Krumlově, nebo jako návštěvníka občasných koncertů mého souboru Dyškanti kdysi v Zrcadlové kapli a v posledních letech ve Vlašské kapli v pražském Klementinu.

PS: Z koncertu ve Vlašské kapli ze dne 5. 11. 2023 mi poslal krásnou fotku, za kterou by se nemusel stydět žádný barokní malíř. Uprostřed pod kopulí kaple rozhovor Julka a Jana Kouby, ke kterým se sklání shůry sluneční paprsek, ze stran přihlížím já a Igor Tausinger.

Martin Horyna

Barrique

S vrstevníky z Ústavu pro hudební vědu AV ČR jsme mu v našich hovorech vedených kolem roku 2001, kdy Honza Kachlík organizoval konferenci o Adamu Michnovi v Jindřichově Hradci, přezdívali „Barrique“. Přiznávám, mysleli jsme to tehdy ironicky, avšak zpětně vzato to vlastně byla výstižná přezdívka: Julius Hůlek uměl skvěle řečnit, při společenských setkáních byl oduševnělý i zábavný a zároveň měly jeho projevy závoj plnosti a hloubky srovnatelný s mírně kořeněným i hladkým, každopádně ale komplexním aromatem, jaké barikovému vínu dodává zrání v dubovém sudu. Laskavě přečetl několik mých krátkých autorských pokusů, zpráv či recenzí, k nimž měl úsporné a výstižné připomínky: mimo jiné mě naučil vždy podepisovat své rukopisy a nenechávat tuto tak důležitou součást textu na redaktorech, jak jsem tehdy bohorovně činil.

Bezmála o čtvrtstoletí později jsme na vánočním večírku v Hudebním oddělení Národní knihovny s několika kamarády v námořnických tričkách zapěli několik trampských čtyřhlasů o moři a námořnících, které jsme tehdy shodou okolností nacvičovali pro jiný účel. Úplně rozkvetl, vzpomínal, jak za poslechu nahrávek Kocourkovských učitelů s kamarády pekli husu, a v novoročním přání mi pak znovu děkoval „*za stylovou připomínku i vzpomínku na dětství se Settlery a Kocourkovskými učiteli v pravý čas*“. Jsem rád, že jsme to stihli, a doufám, že teď už se s nimi těší napřímo.

Václav Kapsa

Každý, kdo měl příležitost blíže poznat dr. Hůlka, bezpochyby potvrdí, že se jednalo o výraznou osobnost. Již při prvním kontaktu bylo možné zaznamenat jeho klidnou povahu a osobitý kultivovaný projev, který se v delším rozhovoru vyznačoval bohatostí jazyka a sklonem k jemnému, intelektuálnímu humoru s prvky ironie. Osobně jsem měl možnost poznat Julia Hůlka v jeho vícero pro-

fesích, totiž jako muzikologa, hudebního publicistu i knihovníka, a právě z této poslední perspektivy bych jej rád krátce vzpomenul.

Téměř čtvrt století jsme byli kolegy v Hudebním oddělení Národní knihovny, kde jsem mohl opakovaně ocenit šíři jeho odborných znalostí i jeho kvality coby editora. Prakticky každý delší text, ať už k výstavě, či knižní publikaci, který v hudebním oddělení vznikal, putoval před odevzdáním vydavatelství k nahlédnutí dr. Hůlkovi. Téměř vždy objevil dosud unikající překlepy, leckdy doporučil stylistické změny. Činil tak s vrozenou laskavostí, která se promítala i do jeho jednání se čtenáři-návštěvníky hudebního oddělení.

Jak každý knihovník ví, zejména specializovaná pracoviště přitahují celou škálu „afeccionados", čtenáře zapálené pro daný obor, u nichž se odborná vášeň občas pojí s menší či větší dávkou podivínství, excentricity (ale třeba i velkou introverzí). Ne každý čtenář umí v katalozích najít požadovaný titul, ne každý čtenář dokáže sdělit, co vlastně potřebuje, někdo se špatně vyrovnává se skutečností, že požadovaný titul knihovna nevlastní, občas někdo přijde už odjinud frustrován či s potřebou postěžovat si apod. Dr. Hůlek uměl – a to jsem velmi obdivoval – jednat se všemi typy těchto osobností. Jeho vnitřní klid a trpělivost byly v těchto situacích nedocenitelné, neboť si dokázal poradit prakticky s každým typem čtenáře, pomoci mu, anebo jej alespoň zklidnit. Po dlouhá desetiletí tak dr. Hůlek spoluutvářel „klima" hudebního oddělení coby pracoviště vysoce odborného a k čtenářům přívětivého.

Marc Niubó

Kdy jsem Julia (proč volím toto osobní oslovení, objasní následující řádky) poznala? Hned u přijímacích zkoušek na katedře Historie a dějin hudby FF UK, jak se tehdy jmenoval lákavý obor, dnes nazývaný Hudební věda. Setkávali jsme se pak od roku 1967 během celého studia a od osmdesátých let minulého století se stal i mým kolegou v Hudebním oddělení Národní (tehdy Státní) knihovny. Můžu tedy bez přehánění tvrdit, že jsme spolu prožili celý profesní život. Za tak dlouhou dobu je vzpomínek nepočítaně. Ta nejstarší je pochopitelně na první setkání s ním, které proběhlo v suterénu budovy v Břehové ulici, tehdejším sídle katedry. Rozechvělí uchazeči o studium si tam opakovali v duchu vše, co si připravili ke zkouškám, a na nejrůznější interpretační úrovni se rozehrávali na dostupných klavírech, protože součástí talentové zkoušky byla kromě sluchové analýzy a dalších hudebněteoretických předmětů také právě hra na klavír. Mezi adepty o muzikologické vzdělání se objevil i pohledný mladý muž ve světlém saku a s kytarou pod paží. Byl to pan Hůlek, tehdy ještě ne familiárně Julius či Julek. Se samozřejmostí jemu vlastní vešel s kytarou i do místnosti ke zkoušejícím. Dodnes nevím, jak páni profesoři přijali změnu nástroje, netuším, jestli si na kytaru nechali i zahrát, o tomto tématu jsme nikdy nemluvili. Ale Juliovu muzikalitu a lásku k historii hudby rozpoznala přijímací komise spolehlivě. Na klavír sice nehrál a odmítal hru na něj i nadále, ale

v jeho četných recenzích, které po celý život pilně psával, se i tento jím obávaný nástroj objevoval často; Julek dokázal o klavírní hře psát zasvěceně, s porozuměním a kritickým odstupem.

I když v mých dalších vzpomínkách převažují ty ryze pracovní, většinou spojené se Souborným hudebním katalogem, jde často o vzpomínání humorné, protože Julek byl nejen vzdělaný, ale také duchaplný a bystrý. Tak jsme se třeba při revizi odevzdaných záznamů určených k založení do katalogu bavili kuriózními přepisy kurentu nebo jiných druhů rukopisných písem. Legendární byl titulní text *Tanec prasák od Pazandáka*; tento název a autorství dostala od neznalého katalogizátora skladba Karla Komzáka. To vzbudilo u Julka hurónský smích, kterému nešlo odolat. Následovalo pro něj tak typické květnaté vyprávění o podobných omylech. Při Juliově živém líčení určité příhody jsme se ostatně velmi často dostávali od původního tématu i k historii, estetice, muzikologii a jeho dalším milovaným oborům.

Jiná vzpomínka odkrývá jeho brilantní schopnost rychločtení a lásku k literatuře: byli jsme povoláni do mimopražských depozitářů Národní knihovny, kde bylo uloženo mnoho duplicitních svazků českých i světových vydání různého typu literatury, abychom tam vytřídili a vybrali to, co se uloží a co bude nabídnuto dalším institucím. Z každého oddělení knihovny byli pozváni dva až tři pracovníci na „brigádu". Byl mezi námi i Julius. Díky tomu, že skutečně tzv. racionální čtení dokonale ovládal, dokázal knihy třídit rychlostí blesku, ale od té, která ho zaujala obsahem, se nedokázal odtrhnout. Kolegyně, která kontrolovala, zda se za den vytřídil předpokládaný počet knih, měla pro Juliův zájem naštěstí pochopení, i když láskyplně hubovala.

Bohaté formulační dovednosti uplatnil i při redakčních pracích na titulech, které hudební oddělení připravovalo k vydání. Komunikace s autory vždy vyžaduje velkou trpělivost a nebylo tomu jinak ani dříve, ale Julek dokázal díky svým znalostem a přehledu navazovat s autory tvůrčí kontakt, což bylo vždy k dobru připravovaného díla.

Jaký tedy Julek byl? Vždy svůj, originální, inspirativní, s velmi osobitým typem humoru, formulačně přesný, s nekonečnými náměty a nápady přesahujícími původní obor vzdělání. K jeho osobnosti patří mnoho vzpomínek, lituji, že už nepřibydou další.

Zuzana Petrášková